

В данной статье, на основании анализа норм гражданского законодательства исследуются основания и порядок привлечения к юридической ответственности сторон договора проката, а также правовые последствия, наступающие в случае нарушения или несоблюдения условий такого договора одной из сторон. Обсуждается возможность наступления отдельных правовых последствий и необходимость закрепления их в действующем законодательстве. Установлено, что санкции за нарушение условий договора проката, могут быть предусмотрены как общими, так и специальными гражданско-правовыми нормами. А выбор конкретной санкции зависит от характера допущенного нарушения.

Ключевые слова: договор проката, ответственность, обязанность, невыполнение или ненадлежащее выполнение условий договора, расторжение договора.

Fedoronchuk A.V. The legal consequences of breach of contract hire

This article, based on an analysis of the civil law and procedure examines reasons bringing to responsibility parties to the contract of hire, and the legal consequences that occur in case of violation or non-compliance with the terms of this agreement by either party.

Thus, failure and improper performance of the contract of hire entails legal consequences for the parties, which allowed it: either the landlord or tenant. These legal consequences may be (ar.611 CC) terminates the obligation as a result of unilateral waiver of liability if it is established by contract or law, or breach of contract; change the obligation; damages and moral damages. The list of these legal consequences that occur in violation of or failure to comply with the contract of hire is not exhaustive, special civil law (Chapter 58 paragraphs 1, 2 CC of Ukraine and Order), and thus the contract can be provided and the possibility of other legal consequences. Consolidation and use of other sanctions in the contract hire only increases the possibility of proper implementation of its provisions.

Based on the research, developed proposals to improve current legislation on liability for breach of contract hire that can be taken into account in further research.

Keywords: contract hire, responsibility, duty, performance or improper performance of the contract, termination of the contract.

Шиманська Н.С.

ПРОБЛЕМИ ДОКАЗУВАННЯ ПРИ ЗАХИСТІ ПРАВ ПАЦІЄНТА У МЕДИЧНИХ СПРАВАХ

УДК 34:614

Актуальність теми. Сьогодні відслідковується непоодинокі випадки дефектів надання медичної допомоги, а також неналежного виконання медичними працівниками своїх обов'язків, наслідком яких досить часто є летальний кінець. Тому захист прав

пацієнтів потребує додаткового вивчення та аналізу з метою реальної можливості застосування даного інституту. Оскільки позиція захисту будується на зібраних сторонами доказах, доцільним є вивчення питання проблеми доказування в так званих медичних справах, які існують сьогодні та потребують невідкладного вирішення. Адже медицина – це та сфера, яка стосується найдорожчих благ людини – здоров'я та життя. Право на яке є конституційною гарантією (ст. 3 Конституції України) [1].

Постановка проблеми. Чинне цивільно-процесуальне законодавство України закріплює принцип змагальності сторін цивільного судочинства (ст.ст. 10, 60 ЦПК України) [3]. Зміст даного принципу полягає в тому, що кожна сторона процесу зобов'язана довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень. Отже, збирання доказової бази у справі покладається виключно на особу, чії права та законні інтереси порушені, і яка має намір захистити їх в досудовому чи судовому порядку.

Аналіз дослідження даної проблеми. Постановлена проблема є малодослідженою. Саме питання доказування у медичних справах практично не вивчалось дослідниками.

Постановка мети. Метою даного наукового дослідження є вивчення проблем, які існують при захисті порушених прав пацієнтів та можливі шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Україна продовжує реалізовувати політику на побудову правової, соціальної держави, в якій людина, її життя і здоров'я визнається найвищою соціальною цінністю (ст. 3 Конституції України) [1]. Оскільки сфера охорони здоров'я стосується найважливіших соціальних благ – життя та здоров'я людини, реформування даної сфери на законодавчому рівні визнається пріоритетним напрямком діяльності держави. Адже про рівень розвитку основних громадянських інститутів в державі свідчить в тому числі і стан здоров'я її громадян. Доступність та якість надання медичних послуг забезпечує здорову націю. І як результат – можливість втілення тими ж громадянами інших процесів та механізмів для забезпечення реалізації основних

прав свобод людини і громадянина, що є необхідним для досягнення нашою державою європейських стандартів в усіх галузях.

З розвитком медичної галузі, як науки, виникла необхідність нормативного врегулювання нових медико-правових відносин, які виникли як наслідок. Слід відмітити, що ми успадкували від радянської влади опікунську модель охорони здоров'я, яка на сьогодні себе вичерпала і не може забезпечити якісне надання медичних послуг громадянам, які їх потребують. Лікарські помилки, дефекти надання медичних послуг, халатність медичного персоналу сьогодні це непоодинокі випадки. Все частіше як із засобів масової інформації так і безпосередньо в житті ми дізнаємося про існування даних негативних явищ. Тому висвітлення проблеми захисту прав та інтересів пацієнтів набуває першочергового значення. Адже ніхто не застрахований від необхідності звернення за медичною допомогою до лікувального закладу, і відповідно, можливості особисто зіштовхнутись із проблемою медичних помилок, негативних результатів медичного втручання тощо.

Більшість медичних правовідносин врегульовано загальними нормами матеріального права (цивільного, адміністративного, кримінального тощо), які не вирішують всіх питань, що виникають при вирішенні медичних спорів, у зв'язку із їх особливостями. Недостатність спеціальних нормативно-правових актів спричиняє наявність в чинному українському законодавстві чимало прогалин, які негативно відображаються на можливості особи в повній мірі захистити свої права, гарантовані Конституцією та іншими нормативно-правовими актами.

Шляхом аналізу чинного законодавства України, в загальному вигляді можна виділити позасудовий та судовий захист порушених, оспорюваних чи невизнаних прав та інтересів. В науковому колі існує і інша точка зору, у відповідності до якої існують наступні способи захисту прав пацієнтів: адміністративний, судовий, альтернативний, самозахист.

На нашу думку переваги та недоліки містять всі вище перелічені способи захисту прав та інтересів. Проте як свідчить практика, досудове врегулювання медичного спору, як правило, не дає ефективного результату. Громадяни України, яких неодноразово

спіткала проблема невирішення чи негативного вирішення їх звернення мають чималі сумніви в результатах такого звернення. І як наслідок вони все-таки звертались за захистом порушеного права до суду. Маючи надію, що саме в судовому порядку вони зможуть в повній мірі відновити справедливість і отримати відповідне відшкодування понесених ними витрат через бездіяльність, чи протиправне діяння медиків та медичного персоналу.

У зв'язку із наведеним вважаємо за необхідне зупинитись на висвітленні саме судового способу захисту прав пацієнтів та проблем, що існують при його реалізації.

Стаття 55 Конституції України [1], ч.1 ст. 3 Цивільного процесуального кодексу України [3], ст.15, ч.1 ст.16 Цивільного кодексу України [2], ст. 8 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» [5] закріплюють право кожної особи звернутись безпосередньо до суду за захистом своїх прав, свобод чи інтересів. Право на захист особа здійснює на свій розсуд (ч.1 ст. 20 ЦК України) [2]. Як вище зазначалось захист може здійснюватись як в досудовому порядку (шляхом звернення до уповноважених органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, шляхом самозахисту), а також шляхом безпосереднього звернення до суду. При чому, особа може відразу, в порядку ст. 124 Конституції України [1], звернутись безпосередньо до суду. Конституційний Суд України в своєму Рішенні від 09 липня 2002 року № 15-рп/2002, у справі № 1-2/2002 [9] роз'яснив, що відсутність доказу досудового порядку врегулювання спору не може бути підставою для відмови в прийнятті позовної заяви чи то залишення позовної заяви без руху чи без розгляду. Не виключенням є і звернення за захистом порушеного права на забезпечення безоплатної медичної допомоги та надання якісних медичних послуг (ст. 49 Конституції України) [1].

Отже, звернутись до суду у зв'язку із неналежним наданням медичних послуг можна на підставі (виключно і не тільки) конституційної гарантії. Так як в законодавстві відсутній окремий нормативно-правовий акт, який би закріплював права пацієнтів, їх близьких та рідних, дана конституційна гарантія є реальною

можливістю громадян на звернення до суду із відповідною позовною заявою.

В залежності від того, кого ми залучатимемо на стороні відповідача у справі, можливі два варіанти розвитку подій:

1) у випадку оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень (Міністерства охорони здоров'я України чи його управлінь на місцях) – ми звертаємось за захистом порушених, оспорюваних чи невизнаних прав, свобод та інтересів в порядку адміністративного судочинства;

2) у випадку звернення до суду за захистом порушених, оспорюваних чи невизнаних прав, свобод та інтересів, відшкодування майнової та немайнової (моральної) шкоди, якщо як відповідач залучається окремий лікар чи лікувальна установа – ми звертаємось в порядку цивільного судочинства.

В даній статті ми зупинимось на проблемах доказування при здійсненні захисту прав пацієнтів саме в цивільному судочинстві. Адже на підставі ст. 72 Кодексу адміністративного судочинства України [4] обов'язок доказування покладається на відповідача, а тому участь позивача у доказуванні може зводиться до вказівки на незаконність оскаржуваного рішення (дії/бездіяльності) Відповідача. Останній в свою чергу повинен довести, з посиланням на відповідні норми матеріального та процесуального права, з долученням допустимих, належних, достовірних доказів, що діяв в рамках наданих йому повноважень, з дотримання принципу, закріпленого ст. 19 Конституції України [1].

Сфера охорони здоров'я найбільш дотична до найважливіших соціальних благ. Наслідки помилок (правопорушень) в процесі здійснення медичної діяльності досить часто бувають не виправно негативними, а інколи і летальними. Саме тому дуже важливим є реальна можливість особи захистити власні права в сфері охорони здоров'я, які закріплені законодавчо.

Успадкувавши від радянської влади патерналістичну (опікунську) модель взаємовідносин «пацієнт – лікар» сьогодні ми досить часто спостерігаємо за ситуацією, коли конституційна гарантія і закріплені іншими загальними і спеціальними нормативно-правовими актами права та інтереси пацієнта носять декла-

ративний характер. Дані права не тільки не можливо реалізувати у зв'язку із проблемами, що існують в сфері охорони здоров'я, але і не можливо захистити у випадку їх порушення. Ця проблема є надзвичайно гострою, оскільки наслідки порушення прав в сфері медицини, на відміну від інших галузей, можуть призвести до летальних наслідків (смерті пацієнта). При чому недоліки існуючої системи охорони здоров'я сприяють зростанню кількості порушення прав особи на отримання якісних медичних послуг. Довести винуватість окремого лікаря чи лікувального закладу в рамках чинного законодавства досить складно, а відповідно, і отримати реальний захист, наприклад у вигляді відшкодування винною стороною матеріальної чи моральної шкоди, практично неможливо.

Стаття 10 Цивільного процесуального кодексу України [3] закріплює принцип змагальності сторін цивільного судочинства. Його зміст зводиться до того, що обов'язок доказування покладається на сторони. Кожна сторона зобов'язана довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог і заперечень (ч. 3 ст. 10, ч.1 ст. 60 ЦПК України) [3].

Докази подаються сторонами або іншими особами, які беруть участь у справі (ч. 2 ст. 60 ЦПК України) [3]. Причому сторони зобов'язані подати свої докази суду до або під час попереднього судового засідання у справі, а якщо попереднє судове засідання у справі не проводилось, – до початку розгляду справи по суті (ч.1 ст. 131 ЦПК України) [3]. Відмінність чинного цивільного процесу від процесу, який здійснювався за Цивільним процесуальним кодексом УРСР1964 року полягає в тому, що сьогодні суд не збирає докази по справі. Він за своїм внутрішнім переконанням тільки оцінює докази, які подані сторонами, та наявні в матеріалах справи. Про нейтральність суду при розгляді цивільних справ наголошується і в низці постанов Пленуму Верховного Суду України щодо застосування норм цивільного процесуального законодавства (Постанова Пленуму Верховного Суду України № 2 від 12.06.2009 року «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції» [10], Постанова Пленуму Верховного Суду України №

5 від 12.06.2009 року «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства, що регулюють провадження у справі до судового розгляду» тощо) [11].

Доказами у справі є будь-які фактичні дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення сторін, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи. Ці дані встановлюються на підставі пояснень сторін, третіх осіб, їхніх представників, допитаних як свідків, показань свідків, письмових доказів, речових доказів, висновків експертів (ст. 57 ЦПК України) [3].

Отже, сторона повинна самостійно зібрати весь доказовий матеріал з метою досягнення бажаного результату. І вже на стадії зібрання доказів виникає ціла низка проблем. Не зважаючи на законодавче закріплення права на звернення до відповідних державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності із інформаційними запитами (запитами на інформацію), пацієнт не має реальної змоги отримати повну, достовірну медичну інформацію, яка його цікавить. Зокрема, право на звернення закріплено: ст. 40 Конституції України [1], ст. 285 Цивільного кодексу України [2], ст.ст. 6, 39 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» [5], ст. 3 Закону України «Про звернення громадян» [6], ст. 32 Закону України «Про інформацію» [7], а також ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [8]. Як правило на інформаційний (адвокатський) запит пацієнт (адвокат) отримує відмову в наданні запитуваної інформації під приводом, що це лікарська таємниця. Інколи інформації медичного характеру може бути надана на відповідний запит пацієнта (адвоката), однак вона є неповною і її неможливо перевірити на достовірність (адже з метою захисту власних інтересів медик має змогу переписати всю медичну справу пацієнта, так як вона ведеться в одному екземплярі, який зберігаються в нього або в лікувальному закладі). Відповідно, за наявності мінімальної медичної інформації складно довести свою позицію по справі та отримати позитивне рішення.

Здійснюючи аналіз чинних законодавчих актів та підсумовуючи вище наведе ми приходимо до наступних висновків:

1. кожній особі гарантується право на медицину;
2. кожна особа має право звернутись за захистом порушеного права, в тому числі і прав в сфері охорони здоров'я, до суду;
3. суд не вправі відмовити в прийнятті позовної заяви з тих підстав, що в матеріалах справи відсутнє підтвердження досудового порядку врегулювання спору (відновлення порушеного права чи інтересу);
4. при зверненні до суду за захистом порушеного права обов'язок доказування (подання доказів) покладається на сторони. Цивільне судочинство здійснюється за правилами змагальності сторін;
5. особа, яка бере участь у справі має право на правову допомогу, яка надається адвокатами або іншими фахівцями у галузі права (ст. 12 ЦПК України) [3].

Здавалось би чинне законодавство України, в частині звернення до суду за захистом порушених прав достатньо регулює спірні правовідносини. Але слід вказати на декларативність та недовість деяких норм при застудванні їх для врегулювання спору в медичних правовідносинах, зокрема при здійсненні захисту прав пацієнта (чи особисто пацієнтом чи його представником, юристом, адвокатом).

Такий висновок впливає із специфіки медичних справ, стороною якої є лікар (лікувальний заклад), а предметом розгляду є процес надання медичних послуг, що передбачає володіння спеціальними знаннями. За загальним правилом ні суддя, ні пацієнт, ні представник (адвокат) не є спеціалістами в галузі медицини. А тому надавати будь-які висновки щодо якості надання медичних послуг не компетентні. Отже, при розгляді медичних справ, у зв'язку із необхідністю застосування спеціальних знань в галузі медицини, доцільним є проведення судово-медичної експертизи. При встановленні характеру і ступеню ушкодження здоров'я – призначення експертизи є обов'язковим (ст. 145 ЦПК України) [3]. Згідно ч. 1 ст. 143 ЦПК України [3] суд призначає експертизу за заявою осіб, які беруть участь у справі. Кошти на оплату судо-

вої експертизи вносяться стороною, яка заявила клопотання про проведення експертизи (ч. 2 ст. 86 ЦПК України) [3].

І на цій стадії виникає дві проблеми:

по-перше, особа, якій заподіяно шкоди здоров'ю неналежним лікуванням, окрім матеріальних витрат на відновлення власного здоров'я, повинна оплатити витрати на проведення експертизи (яка є недешевою), витрати на правову допомогу, судовий збір, витрати пов'язані із явкою до суду тощо. Виходячи із рівня забезпеченості наших громадян одиниці можуть понести такі матеріальні витрати, які в середньому в декілька разів перевищують середньомісячний дохід пересічного громадянина України.

по-друге, проведення експертизи буде здійснюватись тими ж медиками, інших медичних закладів. А як відомо в нашій державі існує солідарність працівників сфери охорони здоров'я. Жодний медик не вкаже на помилку колеги, не визнає факт недостатнього діагностування для встановлення діагнозу, проведення неефективного лікування чи призначення невідповідних медичних препаратів. Адже усвідомлює, що подібна справа може виникнути і по відношенню до нього. Окрім наведеного, слід згадати і про матеріальну зацікавленість медиків при рекомендації тих чи інших медичних препаратів. Вони отримують чималий відсоток від фармакологічних компаній за реалізацію саме їх ліків та інших медичних препаратів, хоча на ринку збуту можуть бути в наявності більш дієві та дешевші їх аналоги.

Повертаючись до проблеми збирання доказів по справі відмітимо, що більшість інформації є лікарською таємницею і не надається на запит адвоката, який діє в інтересах пацієнта. Копії лікарських документів медики не надають і на запити самих хворих. Отже, отримати інформацію щодо результатів діагностики, встановленого діагнозу, призначених медикаментів і загалом всього процесу лікування є практично неможливим. Максимум, що надають лікарі своїм пацієнтам – це короткі виписки з історії хвороби та рецепти щодо придбання певних медичних препаратів. Таким чином, звернення до суду за захистом порушеного права, в так званих медичних справах, відбувається за мінімальної інформації. Копії отриманих та долучених до матеріалів справи

документів є недостатньою доказовою базою для задоволення позовних вимог. Окрім сказаного, слід відмітити що за період судового розгляду медичний працівник (медичний заклад) має можливість переписати всю історію хвороби пацієнта, так як звірити її на відповідність з попередньою неможливо. Адже вся лікарська документація знаходиться в одному екземплярі в лікувальній установі. І знову складається ситуація, за якої відповідач правий.

Згідно ч. 2 ст. 16 ЦПК України [3], одним із способів захисту прав та інтересів є відшкодування майнової та немайнової (моральної) шкоди. І тут виникає ще одна проблема: доведення розміру майнової та немайнової шкоди, заподіяної неналежним наданням медичних послуг. Згідно Постанови Пленуму Верховного Суду України № 4 від 31.03.1995 року «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» [12] обов'язок доведення розміру майнової та немайнової шкоди покладається на позивача. Як відомо в нашій державі конституційна гарантія безоплатності надання медичних послуг носить декларативний характер. Не секрет, що звернення до будь-якого (в тому числі і державного чи комунального) медичного закладу є досить матеріально затратним. Жодна діагностика, прийом лікаря і тим паче саме лікування не відбуватиметься без попереднього фінансування хворим перелічених лікарем послуг. Оплата праці лікаря (а також іншого медичного персоналу) здійснюється неофіційно, а тому довести факт передання конкретній особі лікувального закладу певної грошової суми неможливо. Ні лікар, ні інший персонал лікувальної установи, не напише боргової розписки про отримання ним певної грошової суми від пацієнта за проведення лікування чи надання інших медичних та пов'язаних з ними послуг. Аналогічна ситуація складається і з придбаними медикаментами. Досить часто лікарі самі продають пацієнтам ліки, буцімто дешеве ніж в аптеках, і без жодних чеків, квитанції чи розписок. Отже, хворий понісши значні матеріальні затрати на лікування власного здоров'я не в змозі довести їх розмір.

Проблема доказування стосується і відшкодування моральної шкоди (факту її заподіяння та її розміру). У вищевказані Постанові Пленуму Верховного Суду України № 4 від 31.03.1995 року [12]

зазначається, що розмір моральної шкоди повинен бути обґрунтований стороною, яка її заявляє. Суд при розгляді позовної вимоги щодо відшкодування моральної шкоди зобов'язаний встановити:

- 1) в чому полягає ця шкода,
- 2) якими неправомірними діями чи бездіяльністю її заподіяно позивачеві,
- 3) з яких міркувань він виходив, визначаючи розмір шкоди,
- 4) та якими доказами це підтверджується.

Проте конкретної процедури розрахунку моральної шкоди в чинному законодавстві не міститься. Тобто особа самостійно, на власний розсуд, визначає розмір понесених нею душевних (психологічних, моральних) страждань. Практика судочинства склалась таким чином, що суд досить скептично оцінює реальність понесення особою моральної шкоди і, як правило, не задовольняє її або задовольняє в мінімальних розмірах.

Як зазначалось вище, жодний висновок експерта в галузі медицини не буде свідчити про незаконність дій конкретного медика. Отже, при встановленні вищезазначених підстав для задоволення моральної шкоди буде відсутня одна ланка, а саме: незаконність дій лікаря при наданні послуг та причинний зв'язок між діями лікаря та наслідками, що настали (погіршенням здоров'я хворого).

Отже, довести на сьогоднішній день складно довести не тільки незаконність дій лікаря, але і розмір заподіяної ним матеріальної та моральної шкоди.

Складається так, що звертаючись із позовною заявою до суду пацієнт, в якого внаслідок дій лікаря погіршилось здоров'я приречений на програш. Сумніви у результатах звернення до суду є однією із причин незначної кількості медичних справ, які перебувають на розгляді в місцевих судах.

В медичних справах, при здійсненні захисту прав пацієнтів, слід звернути увагу і на той факт, що при неналежному наданні медичних послуг ми на стороні відповідача залучаємо як правило лікувальний заклад, оскільки в більшості випадків звертаємось не в приватні клініки, а саме в державні та комунальні медичні установи. Відповідно медичний персонал усвідомлюючи власну безкараність досить часто нехтує клятвою Гіппократа (Клят-

вою Лікаря України), яку складає кожен випускник медичного вузу після його завершення. Про що свідчать часті випадки недоволеності хворих на дії лікарів.

З вищенаведеного випливає складність притягнення медика до відповідальності в сучасних умовах, керуючись нормами чинного законодавства України. Про даний факт свідчать статистичні дані в медичних справах. Люди рідко звертаються до суду із позовними заявами до закладів охорони здоров'я та конкретних лікарів, бо усвідомлюють мінімальні можливості на вигреш та значні грошові витрати пов'язані з розглядом справи в суді.

Все вищенаведене свідчить про проблеми, які існують при реалізації захисту прав пацієнтів у випадку неналежного надання медичних послуг та заподіяння шкоди життю і здоров'ю громадян.

Норми чинного цивільного, кримінального, адміністративного законодавства містять перелік правопорушень, за які встановлюється той чи інший вид відповідальності, в залежності від тяжкості наслідків, які спричинила протиправна діяльність лікаря. Проте довести наявність складу правопорушення, а відповідно і винність медика є нелегкою справою. Тому в більшості випадків по категорії справ, де правопорушником виступає лікар, ми маємо так званий відмовний матеріал (відсутність в діях медика складу кримінального, адміністративного, цивільного правопорушення). А тому і звернення до суду про відшкодування матеріальної чи моральної шкоди за неналежне надання (чи ненадання) медичних послуг є безпідставним. Простіше було б пацієнтам звертатись за захистом порушеного права тоді, коли б уповноважені органи ретельніше здійснювали перевірку діяльності медичних закладів та окремих лікарів і приймали справедливі, обґрунтовані рішення. У пацієнта та його представника не було б обов'язку доводити наявність в діях медика складу правопорушення, адже воно встановлювалося б у постанові чи рішенні компетентного органу. Згодом в порядку преюдиції, пацієнт би звертався до суду з позовом про відшкодування шкоди і доводив тільки розмір заподіяної шкоди. Станом на сьогодні особа, яка зазнала втрат здоров'я зобов'язана доводити і неналежність надання медичних послуг, і винність

лікаря, і заподіяння неправомірними діями лікаря збитків, та ще й обґрунтувати розмір понесених нею витрат. Що у випадку, коли лікування спричинило тяжкі наслідки є складно для хворого, адже в першу чергу він націлений на відновлення здоров'я. На звернення до компетентних органів чи суду в нього досить часто не вистачає ні сил, ні часу, ні матеріальних та інших можливостей.

Пропозиції:

1. Нормативне закріплення прав пацієнтів та кореспондуючих обов'язків лікаря.

2. Створення незалежного бюро для проведення експертиз в медичних справах, яке б не підпорядковувалось Міністерству охорони здоров'я. Дане експертне бюро слід створити при незалежному державному органі, який не має жодного відношення до діючих управлінь охорони здоров'я, медичних закладів та установ.

3. Нормативно закріпити не тільки обов'язок медиків надавати повну, достовірну медичну інформацію, в тому числі і на запити адвокатів (за умови долучення адвокатом підтверджуючих право на представництво інтересів клієнта документів), але і міру відповідальності за ненадання такої інформації чи надання її у неповному обсязі, або надання неправдивої, недостовірної інформації.

4. Нормативно передбачити контроль за діяльністю правоохоронних органів та прокуратури при розслідуванні медичних правопорушень.

5. Внести зміни до статті 86 Цивільного процесуального кодексу України в частині оплати заявником експертизи її вартості. У справах про захист прав пацієнтів при заподіянні шкоди життю і здоров'ю, про відшкодування матеріальної та моральної шкоди, заподіяної з вини медика (медичного персоналу, лікувального закладу) при призначенні експертизи звільнити пацієнта від її оплати.

6. Внести зміни до Закону України «Про судовий збір», шляхом зменшення ставки судового збору в медичних справах, або ж звільнення від судового збору.

7. Не підмінюючи принципу змагальності сторін цивільного судочинства при розгляді медичних справ слід здійснити обов'язкове для всіх судів узагальнення і рекомендувати суддям при їх вирішенні все-таки наполягати на обов'язку доказування правомірності своїх дій саме відповідачем.

Висновки. Як відомо здорова нація є свідченням процвітання держави. Без достатнього матеріального забезпечення сфери охорони здоров'я, реальної можливості персональної відповідальності конкретного медичного працівника і, відповідно, можливості пацієнта отримати якісні медичні послуги та у випадку лікарських помилок, відшкодування майнової та немайнової шкоди – не вбачається можливим побудови соціальної, правової держави. Адже головне соціальне благо людини: здоров'я та життя, жодним правовим механізмом в нашій державі не забезпечене, окрім звичайно декларативних норм, які окрім того, що зафіксовані в тому чи іншому нормативно-правовому акті не дають особі реальної можливості в повній мірі його реалізувати.

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст.356.
3. Цивільний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40-41, 42. – Ст.492.
4. Кодекс адміністративного судочинства України // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35-36, № 37. – Ст.446.
5. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – Ст.19.
6. Закон України «Про звернення громадян» // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – Ст.256.
7. Закон України «Про інформацію» // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст.650.
8. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» // Відомості Верховної Ради. – 2013. – № 27. – Ст.282.
9. Рішення Конституційного Суду України від 09 липня 2002 року № 15-рп/2002, у справі № 1-2/2002 щодо тлумачення норм ст. 124 Конституції України. Електронний ресурс // Єдиний державний реєстр судових рішень України. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua>.

10. *Постанова Пленуму Верховного Суду України № 2 від 12.06.2009 року «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції». Електронний ресурс // Єдиний державний реєстр судових рішень України. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua>.*
11. *Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 12.06.2009 року «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства, що регулюють провадження у справі до судового розгляду». Електронний ресурс // Єдиний державний реєстр судових рішень України. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua>.*
12. *Постанова Пленуму Верховного Суду України № 4 від 31.03.1995 року «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди». Електронний ресурс // Єдиний державний реєстр судових рішень України. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua>.*

Шиманська Н.С. Проблеми доказування при захисті прав пацієнтів у медичних справах

У статті досліджуються проблеми, які виникають у пацієнта при бажанні захистити власні права та інтереси у випадку їх порушення медичними працівниками. Здійснено невичерпний перелік питань, які потребують нагальних відповідей, оскільки стосуються декларативності конституційних гарантій. Запропоновано декілька варіантів вирішення проблем, які існують при розв'язанні медичних конфліктів. Викладено думку щодо доцільності внесення змін до деяких чинних нормативно-правових актів України, з метою надання реальної можливості громадянам відстоювати власні права. Також внесено пропозицію про створення незалежного бюро для проведення експертиз саме в медичних справах, з метою уникнення солідарної поруки медиків.

Ключові слова: докази, доказування, пацієнт, лікар, лікувальний заклад, дефект надання медичної допомоги, лікарська помилка, відповідальність, майнова шкода, немайна шкода, запит на інформацію, інформація медичного характеру, лікарська таємниця.

Шиманская Н.С. Проблемы доказывания при защите прав пациентов в медицинских делах

В статье исследуются проблемы пациента, что возникают при желании защитить собственные права и интересы в случае их нарушения медицинскими работниками. Приведен неисчерпывающий перечень вопросов, на которые нужно дать неотложные ответы, поскольку вопросы касаются декларативности конституционных гарантий. Предложено несколько вариантов решения проблем, которые возникают при решении медицинских конфликтов. Высказано мнение о необходимости внесения изменений к некоторым действующим нормативно-правовым актам Украины, для гарантирования реальной возможности гражданам отстаивать собственные права. Также внесено предложение об учрежде-

нии независимого бюро для проведения экспертиз именно в медицинских делах с целью недопущения круговой поруки медицинских работников.

Ключевые слова: доказательства, доказывание, пациент, врач, лечебное заведение, дефект медицинских услуг, врачебная ошибка, ответственность, материальный ущерб, нематериальный ущерб, запрос на информацию, информация медицинского характера, врачебная тайна.

Shymanska N.S. Problems of proof during defence of patients' rights in medical cases

This article is research of problems that arise when patient wants to protect his rights and interests in the event of violation by medical personnel. There is described non-exhaustive list of issues requiring immediate response because they relate to the declarative constitutional guarantees. The author gives several ways to solve the problems that exist in medical disputes. The author says that there is necessity of amendments to certain existing legal acts of Ukraine in order to provide a real opportunity for citizens to defend their rights. Also the author proposes to establish an independent office for the examination in medical cases for avoiding joint and mutual guarantee of physicians.

Keywords: evidence, proof, patient, physician, medical facility, a defect of medical care, medical errors, liability, property damage, reputation damage, request for information, medical treatment information, medical privacy.

Юсип В.В.

СТРОКИ В ДОГОВОРІ КОМІСІЇ

УДК: 347

Договір комісії належить до складних договірних моделей в цивільному праві. Характеристика договору комісії, як «складної угоди» [1, с. 77], дана ще в дореволюційний час, повністю зберігає свою актуальність і на сьогоднішній день. Даний інститут, який Кечеджи-Шаповалов образно охарактеризував як «душу сучасної торгівлі» [2, с. 25] протягом всього свого розвитку виступає предметом жвавих дискусій.

Цілий комплекс проблем, пов'язаних з юридичною характеристикою договору комісії, досі не має однозначного вирішення в науці цивільного права. В першу чергу, обумовлено це багато в чому тим, що ускладнення цивільного обороту неминуче спричиняє розвиток юридичної конструкції комісії. Перед учасниками цивільного обороту постійно виникають питання про те, чи може бути використана комісійна модель договору для здійснення того чи іншого правочину, щодо того чи іншого об'єкта цивільних